

ერწო-თიანეთის ტოპონიმიკური მოდელები და კულტურული
ლანდშაფტი გვიან შუა საუკუნეებიდან დღემდე (წერილობითი
წყაროებისა და ეთნოგრაფიული მასალების მიხედვით)

დარეჯან ტურაშვილი

*სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის
მეცნიერებათა და ხელოვნების ფაკულტეტზე შუა საუკუნეების კვლევების
მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მინიჭების მოთხოვნის შესაბამისად*

პროგრამა: შუა საუკუნეების კვლევები

(ენა,ლიტერატურა,ისტორია,ფილოსოფია,ხელოვნების ისტორია,რელიგია)

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ნინო აბაკელია, საპატიო პროფესორი,ემერიტუსი.

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2024

განაცხადი

როგორც წარდგენილი სამაგისტრო ნაშრომის ავტორი, ვაცხადებ, რომ ნაშრომი წარმოადგენს ჩემს ორიგინალურ ნამუშევარს და არ შეიცავს სხვა ავტორების მიერ აქამდე გამოქვეყნებულ, გამოსაქვეყნებლად მიღებულ ან დასაცავად წარდგენილ მასალებს, რომლებიც ნაშრომში არ არის მოხსენიებული ან ციტირებული სათანადო წესების შესაბამისად.

დარეჯან ტურაშვილი

24.06.2024

**ერწო-თიანეთის ტოპონიმიკური მოდელები და კულტურული
ლანდშაფტი გვიან შუა საუკუნეებიდან დღემდე (წერილობითი
წყაროებისა და ეთნოგრაფიული მასალების მიხედვით)**

აბსტრაქტი

წინამდებარე ნაშრომი წარმოადგენს ტოპონიმების კვლევას (რომლებიც წარმოადგენენ სპეციფიკურ და თავისებურ ინფორმაციულ სისტემებს თანმდევი უნიკალური მახასიათებლებით) ერწო-თიანეთში, სადაც ძველი ადგილის სახელები ჯერ კიდევ შემონახულია და ისე ავლენენ ადგილობრივ ლანდშაფტს, როგორც მას აღიქვამდა და წარმოადგენდა ამ რეგიონის მუდმივად ცვლადი მოსახელობა. ნაშრომში ტოპონიმიკა როგორც ინტერდისციპლინური მეცნიერება შეისწავლება გეოგრაფიული, ლინგვისტური, ისტორიული და ეთნოგრაფიული ასპექტებით.

ნაშრომი კულტურული, პოლიტიკური და სოციალური ზეგავლენებით განპირობებულ ადგილთა სახელებს შეისწავლის ფეოდალური პერიოდიდან დღემდე.

კვლევაში, რამდენადაც ეს შესაძლებელი იყო, შეიქმნა ადგილობრივი სახელწოდებების ყველა შესაძლებელი ძველი ფორმების ინფორმაციული ბაზა, ჩაწერილი იქნა უცნობი ტოპონიმები და გამოკვლეული იქნა აღნიშნული ტოპონიმური მოდელები ისტორიული და ეთნოგრაფიული პერსპექტივებიდან. რაც, შესაბამისად, გულისხმობს ეთნოგრაფიული მეთოდის გამოყენებას ისტორიულთან ერთად.

ნაშრომი რეგიონალურ ტოპონიმებს იკვლევს როგორც დროში განვითარებად და ცვლად ფენომენებს. აქედან გამომდინარე, სამი ტიპის მახასიათებელი იქნა გამოვლენილი გამოკვლეულ ტოპონიმებში (სივრცითი, დროითი და ლანდშაფტური).

ტოპონიმების კვლევისას სხვადასხვა მახასიათებლები არის აღწერილი, როგორცაა: ტოპოგრაფია, გარკვეული ეთნიკური ჯგუფების დასახლებები, ხალხთა მიგრაცია, რელიგიური და კულტურული ტრადიციები.

წინამდებარე ნაშრომში გეოგრაფიული სახელების კვლევისას, რომლებშიც ისტორიულ-გეოგრაფიული წარსული არის შემონახული, გამოვლენილია წინაპართა აქტივობები, მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური ცხოვრება, მათი დასახლებები და შიდა და გარე მიგრაციული პროცესები და სხვა სახის აქტივობები.

წინამდებარე ნაშრომი მიზნად ისახავს შეისწავლოს ტოპონიმური მოდელები ისორიულ-ეთნოგრაფიული თვალთახედვით. შესაბამისად, ნაშრომი, რომელიც ინერდისციპლინურია თავისი არსით, იყენებს ლინგვისტურ, ისტორიულ-გეოგრაფიულ და ასევე ეთნოგრაფიულ მეთოდებს.

Toponym models and cultural landscape of Ertso–Tianeti (historical-geographic area in Eastern Georgia) from the late Medieval to modern days (According to the Georgian historical sources and ethnographic data)

Abstract

The present thesis presents the study of toponyms (which represent special and peculiar informational systems with inherent and unique characteristics in the historical - geographic region of eastern Georgia, where old place names are still preserved, that reveal the local landscape as it was perceived and presented by constantly changing population of the region. As an interdisciplinary subject it has been studied from geographic, linguistic historical and ethnographic aspects.

The thesis explores the place names, that are conditioned by cultural, political and social influences starting from Feudal up to modern times.

The exploration creates an informational base of all possible old forms of local names, records hitherto unknown toponyms and studies the toponymic models of the mentioned area from the historical and ethnographic perspective. Which respectively implies the use of the ethnographic method along with the historical one.

The study examines the regional toponyms as evolving and changing phenomena. Hence the three types of characteristics are revealed in the studied toponyms (spatial, temporal and landscape).

In the study of toponyms various features are described, such as topography, settlements of certain ethnic groups, migration of people, religious and cultural traditions.

The recent exploration is the research of geographical names, in which the historical-geographical past is clearly preserved, ancestors' activities, socio-economic structure of life, settlement of people, internal and external migrational processes and other activities of the population are revealed.

The present research an attempt is made to create an informational base of all possible old forms of local names, to record hitherto unknown toponyms and to study the toponymic models of the mentioned area.

The aim of the present work is to study the models of toponyms from a historical-ethnographic point of view. Accordingly, the work, which is interdisciplinary in its essence, will use the methods of linguistic, historical-geographical analysis, and also ethnography.

The main task of the research is to create an informational base of all possible old forms of local names, to record hitherto unknown toponyms and to study the toponymic models of the mentioned area.

The aim of the present work is to study the models of toponyms from a historical-ethnographic point of view. Accordingly, the work, which is interdisciplinary in its essence, will use the methods of linguistic, historical-geographical analysis, and also ethnography.